

Anotace

Aktivita se zaměřuje na reflexi výroků v online prostoru, které se často negativně vyjadřují k genderové, sexuální a vztahové rozmanitosti a mohou vycházet z neznalosti věci, předsudků nebo snahy uškodit.

Cílová skupina

Od vyšších ročníků 2. stupně ZŠ a střední školy

Klíčová slova

#sociální sítě #hejty #LGBTQ #genderová identita #sexuální orientace

Získané znalosti nebo dovednosti

- + Schopnost rozlišit, jaké chování je na sociálních sítích v pořádku a jaké ne.
- + Povědomí o tom, jak fungují sociální sítě, a o specifikách chování lidí a médií v online prostoru.
- + Schopnost rozlišit mýty a fakta o genderové, sexuální a vztahové rozmanitosti, což upevňuje schopnost kritického myšlení.

Pomůcky

- + Vytisknuté pracovní listy do malých skupinek, psací potřeby
- + Mobilní telefony/tablety/PC s internetem

Nároky na vyučující

- + Pro aktivitu je nezbytné mít aspoň základní znalost LGBT+ tematiky. V rámci přípravy si projděte slovníček pojmů a významy jednotlivých výroků popsané v metodické části aktivity.
- + Důležitá je také schopnost vést diskuzi a mediovat případné názorové neshody.

Příprava prostoru

Pro větší interaktivitu a snazší vedení diskuze doporučujeme žactvo nebo studující posadit do kruhu z židlí.

Vazba na vzdělávací oblasti

- ICT, Člověk a jeho svět, Osobnostní a sociální výchova, Český jazyk (čtenářská gramotnost)

Časová náročnost

90 minut – 2 vyučovací hodiny

Popis provedení aktivity**1. Úvod aktivity**

- Vyučující uvede aktivitu několika otázkami na téma sociálních sítí a chování jejich uživatelů*ek. Např. *Liší se komunikace online a tváří v tvář? Proč mají lidé tendence chovat se na sociálních sítích jinak než mimo internet? Co všechno za tím může být? Dokážou sociální sítě nějak ovlivnit názory a postoje lidí, kteří je sledují?*
- Následuje krátká diskuze na tato témata.
- Vyučující rozdělí třídu do menších skupinek (max. 5 osob) a každé dá jedno vytištěné bingo (podle třídního kolektivu vyučující skupinky buď zadá, nebo nechá studující, aby si je sestavili sami).

2. Bingo

Vysvětlení pravidel hry:

- Úkolem je najít uvedené výroky na libovolných webových stránkách nebo sociálních sítích

(možno omezit např. jen na Facebook, Instagram, určitý web, nebo nechat volné).

- „Vyhrává“ ta skupinka, která jako první najde všechny výroky v řádku, sloupci nebo diagonále. Cílem aktivity je především společná diskuze a reflexe, nikoliv soutěž v rychlosti.
- Dle časových možností můžeme vyplňování ukončit po vítězství jedné nebo více skupinek (např. tří), nebo počkat, až budou mít „bingo“ hotové všichni.
- Můžeme požádat o doplnění zdrojů, kde studující daný výrok našli, a diskutovat o tom v reflexi aktivity.

Příklady postupu:

- *Když v bingu bude políčko „Existují jen dvě pohlaví, nic jiného“, studující si najdou článek nebo příspěvek na sociálních sítích o nebinárních lidech či tématu nebinarity a v diskuzi pod ním téměř jistě na takový výrok narazí. Konkrétně toto zadání splňuje například komentář pod článkem nazvaným*

„Genderově neutrální záchody na brněnské univerzitě nebudou. Využijte ty bezbariérové, napsal studentům děkan“, který vyšel na zpravodajském serveru Novinky.cz. Autor komentáře napsal: „Nic genderově neutrální neexistuje. Když se narodíš, máš tam buďto jedno nebo druhý, nic mezi tím.“

- Pro vyhledání „Salámové metody“ je možné do Googlu zadat heslo „salámová metoda LGBT“ a vyjede množství článků a odkazů. Podobně lze vyhledávat i další hesla – nevadí, že jim studující přesně nerozumí, k vysvětlení dojde v další části aktivity.

Vyučující odstartuje začátek bingo a poté čeká, než první skupina bude mít bingo.

3. Reflexe výroků, vysvětlení a uvedení na pravou míru

Každá skupina dostane karty s vysvětlením k jednotlivým výročkám. O výročkách následně společně diskutujeme.

- Probereme pět políček nejrychlejší skupiny, která měla bingo jako první.
- Každá další skupina do diskuze přinese jedno políčko, které vyhodnotí jako nejzajímavější.

Aktivita může sloužit také jako identifikace témat k další práci – např. k vypracování referátů či pro další diskusi v rámci třídnických hodin apod.

4. Náměty na otázky do závěrečné reflexe:

- Jak vám hledání šlo? Jaké jste u toho měli pocity?
- Drželi jste se nějaké strategie?
- Na jakých webech jste na výroky z bingo naráželi nejčastěji? Překvapil vás nějaký web/sociální síť svým obsahem z hlediska tzv. hejtů?
- Máte osobní zkušenost s hejty na sociálních sítích? Pokud ano, jak na ně reagujete?

Zdroje k tématu

[Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost: Část I – To nejdůležitější z oblasti genderové, sexuální a vztahové diverzity a respektující sociální práce](#), kapitola Homofobie, bifobie, transfobie, jejich projevy a možnosti práce s poškozenými, s. 61–68.

Stručné vysvětlení jednotlivých polí po řádcích:

Salámová metoda – taktika, která se používá k dosažení obtížného cíle. Místo aby byl rovnou prosazován konečný cíl, salámovou metodou se postupuje krůček po krůčku, až se kýžený záměr prosadí. Snaha o salámovou metodu v poslední době často zaznívá jako argument proti manželství pro všechny. Ti, kteří tento argument používají, se tak snaží LGBT+ lidi obvinít z toho, že nejprve si v roce 2006 prosadili registrované partnerství a nyní tlačí na další krok – manželství. Ve skutečnosti však na sebe tyto dva momenty v rozšiřování práv LGBT+ lidí nenavazují. Přijetí nejprve registrovaného partnerství nebylo strategií, jak se propracovat k rovnému manželství. Registrované partnerství vzniklo v kontextu své doby na základě určitého společenského vývoje, tehdejší navrhovatelé o manželství vůbec nežádali (byť v Nizozemsku již existovalo od roku 2001). V současné době je však institut registrovaného partnerství a omezená práva, která registrovaným partnerům dává, již nedostačující a lidé žádají rozšíření manželství i na páry stejného pohlaví.

Je to proti přírodě – není, příroda je plná sexuální, vztahové i genderové rozmanitosti. Přibývá příkladů z přírody, kdy např. spolu dvě zvířata stejného pohlaví žijí, [vychovávají mladé](#) a mají i sexuální styk. U mnohých druhů je častý bisexuální styk za účelem lepší skupinové koheze. Nechybí ani zvířecí druhy, které mění pohlaví, nebo mají pohlaví nevyhraněné. Některé druhy tvoří monogamní páry, ale ve zvířecí říši existuje i mnoho jiných způsobů soužití. Dalo by se říct, že příroda je pestrá a v její šíři se dá nalézt ledacos.

Sociální inženýrství neomarxistů – představa, že nějaká neomarxistická klika chce společnost přizpůsobit obrazu svému. Lidé používající tento výraz mají často strach, že je někdo chce připravit o jejich ženskou nebo mužskou genderovou identitu a nařídít jim, aby se chovali, oblékali nebo mluvili genderově neutrálně. Nic takového se ale neděje.

Svoboda slova – mnozí lidé se ohánějí svobodou slova, ale často bez jakékoli zodpovědnosti. Šíření lží, ohýbání pravdy, manipulace nebo hejty nejsou součástí svobody slova.

A co máš mezi nohama? – často je takto uváděn argument, že pohlaví jsou jenom dvě a člověk to své pozná podle toho, jak vypadají jeho pohlavní orgány. To však není pravda, viz text o [genderové identitě](#). Z biologického hlediska existují kromě žen

a mužů i intersex lidé, jejichž pohlavní orgány nejsou jednoznačně ženské či mužské. Z hlediska genderové identity zase existují lidé, kteří se neidentifikují na základě svého připsaného pohlaví, což ovšem neznamená, že by neměli jasno v tom, kým jsou. Toto slovní spojení se objevuje i v dalším kontextu: v diskuzi o trans lidech bývá pozornost zaměřena jen na jejich pohlavní orgány a operace, což je ale pro samotné trans lidi mnohdy to nejméně podstatné.

Ještě neměla pořádného chlapa – rozšířený mýtus o tom, že žena je lesbou proto, že zatím nezažila sex s mužem, což je ten jediný skutečný sex. Jde o projev heteronormativity, tedy zpochybňování jiné než heterosexuální orientace a snižování společenské váhy jiných než heterosexuálních vztahů. Sexuální orientace je však vrozená a prožitím sexu s osobou jiného pohlaví se nezmění.

Homo lobby – tento výraz odkazuje k představě, že existuje nějaká skupina gayů, která chce ovládnout svět a přizpůsobit si ho k obrazu svému. Je to ale jen fantazie inspirovaná báchorkami o tajných společenstvích. Veškerý lobbying, který LGBT+ organizace provádějí, má za cíl dosažení rovných práv pro queer lidi jako zranitelnou skupinu, která je v mnoha ohledech legislativně znevýhodněná.

Je to jen móda – velmi rozšířená mylná představa, která vyšší počet coming outů LGBT+ lidí z poslední doby vysvětluje tím, že být queer je módní trend. Nic ale nemůže být vzdálenější skutečnosti. Svoji sexuální orientaci ani genderovou identitu si vybírat nemůžeme, je vrozená. Můžeme se ale rozhodnout, jestli informace o ní zveřejníme, nebo si je necháme pro sebe. Větší viditelnost LGBT+ lidí v současné době je dána změnou nastavení společnosti – queer identita již není tak stigmatizující, lidé coming outem obvykle neriskují ztrátu bezpečí, zaměstnání a společenského postavení tak jako dřív. Žít otevřeně však pro LGBT+ lidi nadále znamená setkávat se s vyšší mírou diskriminace, rizikem šikany, systémovým znevýhodněním (např. v legislativě). Coming out je stále spojen s velkou mírou osobní odvahy.

Nemají to v hlavě v pořádku – narážka na to, že trans lidé jsou psychicky nemocní či nevědí, kdo vlastně jsou. Ani jedno není pravda. Být trans není nemoc ani porucha (Světová zdravotnická organizace definitivně odstranila genderový nesoulad z mezinárodního seznamu duševních poruch v roce 2021). Od počátku historie lidstva se s trans identitou rodí určité procento lidí. Nezapadá-li člověk do tradičně vnímaných škatulek „muž“ a „žena“, neznamená to,

že neví, kdo je. Spíš cis lidé zatím nejsou zvyklí na existenci genderově rozmanitých osob a narušuje jim to jejich (nepřesnou) představu o fungování světa.

Diktát politické korektnosti – pocit, že veřejnost je nucena se přizpůsobit malé části společnosti – v tomto případě queer lidem – a vyjadřovat se o nich korektně, aby se náhodou někdo z nich necítil dotčený. Ve skutečnosti jde o to, že senzitivní a respektující přístup ke zranitelným skupinám, mezi které patří i LGBT+ lidé, pomáhá k jejich destigmatizaci a narovnání jejich dosud nerovného postavení. Nejedná se však i diktát nebo nařízení, ale jen o doporučení, která nejsou závazná.

Kdo je mamka a kdo tatka – narážka na rozšířený mýtus, že život ve stejnopohlavních vztazích je organizován po vzoru heterosexuálních dvojic. Způsoby soužití párů jsou však pestré. Některé páry se drží tradičního vzoru, jiné si vytvoří své vlastní nastavení bez ohledů na společenské normy. Takto položená otázka člověku žijícímu ve stejnopohlavním páru může být vnímána jako nevhodná a v mnoha případech je záměrným projevem homofobie, tedy agrese vůči člověku, který není heterosexuální.

Ať si to dělají doma – těmito slovy často končí věta, která začíná: „Já proti nim nic nemám, ale...“. Člověk, který ji prohlašuje, má pocit, že tak vyjadřuje svůj tolerantní postoj. Ve skutečnosti dává najevo svou homofobii, protože i projevy sexuality k lidem patří a nedají se od nich „odpárat“. Heterosexuální lidé nikdo neodsuzuje za to, že se v páru vedou po ulici za ruce, že se při loučení políbí, že si na pracovní stůl vystaví fotku své rodiny. U queer lidí je úplně stejné chování považováno za nemístné projevy sexuality.

WC a šatny?! – vyjádření obavy nad tím, že pokud budou mít lidé přístup na WC nebo do šaten na základě své deklarované genderové identity, začnou se muži vydávat za ženy a dožadovat se přístupu do ženských sociálních zařízení, kde pak budou páchat násilí. Neexistují však důkazy, které by něco takového naznačovaly. Smíšené toalety populární v 90. letech nebo genderově neutrální toalety již fungující v řadě západních zemí žádné výkyvy ve statistikách zločinu nepřinesly. A pokud vůbec k nějakému násilnému činu dojde, obětí bývají obvykle trans lidé.

A já si chci vzít svého psa – obava, že pokud projde manželství pro všechny, „salámovou metodou“ se brzy prosadí např. i manželství pro lidi s jejich zvířecími mazlíčky, s neživými objekty atd. Manželstvím pro všechny páry se ale myslí jen rozšíření možnosti sňatku na stejnopohlavní

páry dospělých a svéprávných osob, nic jiného. Společenská poptávka po výše zmíněných absurdních typech sňatků neexistuje.

Mám mezi nimi mnoho přátel, ale... – opět zamaskovaný homofobní či transfobní výrok, jemuž má dodávat legitimitu skutečnost, že daný člověk zná někoho z LGBT+ lidí.

A já se identifikuju jako letadlo – výsměch množství genderových identit, které se v poslední době objevují. Genderová identita se však týká jen úzkého osobního vztahu k genderovým rolím, ne říše zvířat, robotů nebo neživých věcí. Vnášet do debaty cokoli jiného než gender je podpásovka.

Kulturní války – odkaz na to, že lidé zabývající se podporou lidských práv zbytečně rozpoutávají tzv. kulturní války, tedy konflikt mezi sociálními skupinami spojený se snahou prosadit něco v rámci tématu, na kterém nepanuje obecná společenská shoda. Jenže společnost se mění, vyvíjí, objevují se nové pohledy na věci, a při snaze o prosazení novinek, které určitá skupina považuje za důležité, zatímco jiná považuje za důležité ubránit stávající stav, se určité neshody dají očekávat (z historie známe třeba boj za volební právo žen). Taková situace se ale dá řešit i jinak než otevřeným konfliktem nebo radikálním způsobem, jako je třeba pálení knih. Mnohem účinnější je otevřený dialog.

Aby se normální člověk bál něco říct – častý výkřik na sociálních sítích, který kombinuje narážku na heteronormativitu („normálním člověkem“ se zde myslí cis hetero člověk) a pocit diktátu politické korektnosti (viz výše). „Něco říct“ ovšem nebývá nevinný příspěvek do diskuze, ale urážka, agrese nebo mikroagrese namířená proti queer lidem.

Rodič 1, rodič 2 – obava z toho, že nějaká vlivová skupina (neomarxisté, genderisté...) chce připravit lidi o jejich ženskou a mužskou genderovou identitu a nahradit v tomto případě matku a otce neutrálním „rodič 1“ a „rodič 2“. Ve skutečnosti se jedná o nový typ označení kolonek na rodných listech, kde donedávna byla možnost uvést jen matku a otce, a v případě dvou matek nebo dvou otců se druhý z rodičů uváděl do kolonky „poznámka“. Jde tedy o to najít inkluzivní řešení, které by vyhovovalo všem, a ne vymazat matky a otce ze života dětí.

Diskriminace naruby – pocit, že v dnešní době jsou nejvíce znevýhodněni zejména cis hetero bílí muži – tedy ti, kteří ještě donedávna byli původci většiny diskriminace. Ať se však podíváme na jakékoli

statistiky (např. výše příjmů mužů a žen ve stejné profesi, zastoupení mužů a žen v politice, odborných profesích, médiích, diskuzích atd.), těší se cis hetero bílí muži nadále nejvyššímu sociálnímu statusu, jsou nejvíc vidět a nejvíc slyšet.

Genderová ideologie – již zmíněná představa o tom, že existuje nějaká vlivová skupina, která chce vymazat ženskou nebo mužskou genderovou identitu i její projevy, a nahradit je bezpohlavností.

To za nás nebývalo – pocit, že se veškerá rozmanitost v oblasti genderové identity a sexuální a vztahové orientace objevila až v poslední době. Queer lidé jsou tu však odnepaměti. Jejich vyšší viditelnost v současnosti souvisí s proměnou vztahu společnosti k nim. V otevřené společnosti počet coming outů narůstá, ovšem lidé na to nejsou po změně režimu zvyklí, proto mývají pocit, že je to novinka nebo snad módní trend.

Mým gay přátelům taky Pride vadí – snaha legitimizovat svůj negativní postoj k festivalu Prague Pride nebo obecně pochodům hrdosti zmínkou o gayích, jichž se to téma osobně týká a shodují se v názoru s mluvčím. Ať to tak je nebo není, jde o názor každého člověka. Negativní postoje přitom často vyjadřují ti, kdo nemají žádnou osobní zkušenost s festivalem nebo pochody hrdosti.

63 pohlaví – narážka na množství nově se objevujících genderových identit. Snaha je spočítat bude vždycky lichá, protože genderová identita je spektrum, každý ji pociťuje jinak. Zmínka počtu pohlaví může být myšlena i jako narážka na duševní zdraví genderově rozmanitých lidí. Stojí na představě, že pokud někdo není cis muž nebo cis žena, nemá to v hlavě v pořádku, neví, kým je, nebo podléhá módnímu trendu.

Obchodování s dětmi – představa, že po legalizaci manželství pro všechny si začnou gay páry ve velkém kupovat děti. Obchodováním s dětmi je obvykle míněné tzv. surogátní (náhradní) mateřství, tedy praktika, kdy žena donosí dítě pro jinou osobu či pár s úmyslem, že tato osoba nebo pár se po porodu stanou jeho rodiči. Náhradní mateřství vzniklo jako jedna z možností řešení neplodnosti heterosexuálních párů a ty tuto možnost taky nejčastěji využívají.